

Столична юстиція консультує: Як вирішити спір у процесі спадкування?

У рамках правопросвітницької інформаційної кампанії Мін'юсту «Я МАЮ ПРАВО!» столична юстиція консультує громадян, як захисти їхні права.

До п'ятої черги спадкоємців за законом віднесені утриманці спадкодавця, які не були членами його сім'ї.

Відповідно до частини другої статті 1265 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) утриманцем вважається неповнолітня або непрацездатна особа, яка не була членом сім'ї спадкодавця, але не менш як п'ять років одержувала від нього матеріальну допомогу, що була для неї єдиним або основним джерелом засобів до існування.

Тобто, для отримання спадщини за цією підставою особа повинна:

- бути неповнолітньою або непрацездатною;
- отримувати від спадкодавця матеріальну допомогу, яка була для неї єдиним або основним джерелом засобів до існування;
- одержувати таку допомогу протягом не менш як п'ять років.

Головною ознакою, яка характеризує поняття утриманця, є отримання матеріальної допомоги від спадкодавця, що була для неї єдиним або основним джерелом засобів існування.

До осіб, які вважаються такими, що були на утриманні померлого годувальника, відносяться особи, якщо вони:

- були на повному утриманні померлого годувальника;
- одержували від померлого годувальника допомогу, що була для них постійним і основним джерелом засобів до існування.

Утримання може полягати в систематичній грошовій допомозі у вигляді грошових переказів, продуктових чи речових посилок тощо. При цьому не має значення, проживали такі особи зі спадкодавцем чи окремо.

Ні отримання непрацездатною особою пенсії, ні її окреме проживання від спадкодавця не можуть бути перешкодою для визнання факту перебування на утриманні.

Разом з тим слід зазначити, що якщо особа, яка мала право бути на утриманні спадкодавця, фактично цим правом не скористалася, то вона позбавляється права на спадщину як утриманець.

Доказом перебування особи на утриманні можуть бути довідки виконавчого органу місцевої ради чи місцевої державної адміністрації, житлово-експлуатаційних організацій, правління житлово-будівельного кооперативу, довідка органу соціального захисту про призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника та таке інше.

У випадку відсутності або неможливості відновлення документів, на підтвердження факту перебування на утриманні померлого, а також у випадку незгоди інших заінтересованих осіб з цими документами та іншими доказами перебування на утриманні, особа може звернутися до суду.

Стаття 1265 ЦК України визначає строк, протягом якого особа має перебувати на утриманні спадкодавця, щоб потрапити до кола спадкоємців за законом п'ятої черги, - п'ять років. При цьому законодавство не деталізує, чи мають ці п'ять років рахуватися *до дня смерті спадкодавця*, чи реалізувати право на спадкування може й особа, яка перебувала на його утриманні п'ять років, а згодом спадкодавець припинив її утримання з різних підстав.

Зазначене питання врегульоване пунктом 1.8 розділу 1 Методичних рекомендації щодо вчинення нотаріальних дій, пов'язаних із вжиттям заходів щодо охорони спадкового майна, видачею свідоцтв про право на спадщину та свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя, схвалених рішенням Науково-експертної ради з питань нотаріату при Міністерстві юстиції України 29.01.2009, непрацездатність утриманця повинна мати місце саме на день відкриття спадщини.

Головний спеціаліст
Управління з питань нотаріату
Н.В. Гурська